

УДК 792.022:78.071.2:378.147

<https://doi.org/10.28925/2518-766X.2025.109>

Коленко Анфіса Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музично-сценічного мистецтва,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
E-mail: kolenkoanfisa@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6628-2640>

Іваненко Олена Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музично-сценічного мистецтва,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
E-mail: o.ivanenko@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2785-7728>

Голосняк Володимир Васильович,

заслужений артист України,
доцент кафедри музично-сценічного мистецтва,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
E-mail: v.holosniak@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7829-1841>

ІНТЕГРАЦІЯ ВОКАЛЬНОЇ ТА СЦЕНІЧНО-МОВЛЕННЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ

Анотація. У статті здійснено теоретичне й методичне обґрунтування інтеграції вокальної та сценічної мовленнєвої підготовки у системі професійного навчання майбутніх акторів драматичного театру. На основі аналізу сучасного стану мистецької освіти, визначено актуальні тенденції у розвитку інноваційних форматорів творчих компетентностей, що зумовлені зростанням ролі музики й вокалу в сучасному театральному процесі. Досліджено чинники, які впливають на формування сценічного голосу, музичного та ритмічного слуху, інтонаційної чутливості студентів, обґрунтовано педагогічні умови ефективної реалізації інтегративного підходу у вищій мистецькій школі. Виокремлено основні методичні принципи поєднання вокально-технічних, ритмічних та мовленнєвих засобів, які спрямовані на досягнення високого рівня виконавської майстерності актора, здатного органічно поєднувати спів і декламацію у сценічній дії. Зміст статті охоплює ґрунтовний огляд сучасної фахової, методичної й наукової літератури з питань вокальної педагогіки, сценічної мови, акторської майстерності, українського й зарубіжного досвіду підготовки митців театру. Представлено результати авторської педагогічної практики й апробації розроблених тренінгових вправ, подано систему вправ на розвиток фонематичного слуху, сценічного голосу, музично-ритмічної виразності, мовленнєвої інтонації тощо. Автором запропоновано моделі інтегративного навчання, які передбачають міждисциплінарну взаємодію педагогів вокалу, сценічної мови, майстерності актора, концертмейстерів, що дозволяє формувати у майбутніх акторів цілісне мовно-музичне мислення, творчий підхід до роботи з текстом і музичним матеріалом. Доведено, що акумуляція вокальних, ритмічних і мовленнєвих навичок є передумовою формування індивідуального артистичного стилю, розвитку гнучкості

й виразності сценічного голосу, здатності до самовираження і багатовекторного творчого зростання.

Практична значущість роботи полягає у можливості застосування розроблених методичних рекомендацій у процесі фахової підготовки акторів, розширення змісту освітніх програм, інтенсифікації творчої складової професійної освіти майбутніх фахівців театрального мистецтва, збагаченні театральної педагогіки сучасними інтегративними моделями.

Ключові слова: інтеграція; вокальна підготовка; сценічне мовлення; актор драматичного театру; музика; педагогічні умови; професійна освіта.

INTEGRATION OF VOCAL AND STAGE-SPEECH TRAINING OF FUTURE ACTORS

Abstract. The article provides a theoretical and methodological substantiation of the integration of vocal and stage speech training within the framework of professional education for future drama theatre actors. Based on the analysis of the current state of arts education, the main trends in the development of innovative components of creative competences are identified, determined by the increasing role of music and vocal skills in contemporary theatrical practice. The article explores factors influencing the formation of stage voice, musical and rhythmic hearing, and students' intonational sensitivity; pedagogical conditions for effective implementation of the integrative approach in higher arts schools are substantiated. The core methodological principles for combining vocal-technical, rhythmic, and speech tools aimed at achieving a high level of acting mastery—enabling the organic fusion of singing and declamation in stage performance—are identified.

The content of the article includes a thorough review of contemporary professional, methodological, and academic literature covering vocal pedagogy, stage speech, acting techniques, and Ukrainian and international experience in theatre artist training. Results of the author's pedagogical practice and the approbation of developed training exercises are presented, including a system of activities for the development of phonemic hearing, stage voice, musical and rhythmic expressiveness, and speech intonation, among others.

The author proposes integrative learning models that presuppose interdisciplinary cooperation between vocal teachers, stage speech specialists, acting instructors, and répétiteurs, fostering holistic verbal-musical thinking and a creative approach to working with both text and musical material in aspiring actors. It is demonstrated that the accumulation of vocal, rhythmic, and speech skills serves as the foundation for developing an individual artistic style as well as flexibility and expressiveness of the stage voice, thus enabling self-expression and multifaceted creative growth.

The practical significance of the study lies in the potential to apply the formulated methodological recommendations to actor training, broaden the scope of educational programmes, intensify the creative component of professional theatre education, and enrich theatre pedagogy with modern integrative models.

Keywords: integration; vocal training; stage speech; drama theatre actor; music; pedagogical conditions; professional education.

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

© Коленко А., Іваненко О, Голосняк В., 2025

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Актуальність дослідження інтеграції вокальної та сценічної мовленнєвої підготовки майбутніх акторів драматичного театру обумовлена модернізацією мистецької освіти, розширенням спектра музично-драматичних форм і вимогами до універсалізації професійних компетентностей.

Увага до розвитку фонематичного слуху, ритму, вокальних та мовленнєвих навичок зумовлена інтенсифікацією сучасних педагогічних підходів та потребами сценічної практики. «Основні знан-

ня, уміння та навички з вокально-виконавської техніки різних видів і стилів, удосконалення голосового апарату і розвиток музичних здібностей студента ... важливих в сучасному театрі елементів виконавського мистецтва ...» [1, С. 123].

Водночас у науковій літературі відзначається недостатній рівень розробленості методичних основ і умов комплексного голосового тренінгу для майбутніх акторів драматичного театру, що зумовлює необхідність поглибленого дослідження проблеми [1, С. 173].

Мета статті. Сформулювати та теоретично обґрунтувати педагогічні умови і принципи інтегра-

ції вокальної та сценічно-мовленнєвої підготовки майбутніх акторів драматичного театру у процесі фахової освіти; визначити методичний інструментарій, спрямований на розвиток сценічного голосу, музичного, мовленнєвого та динамічного слуху, темпо-ритмічних й інтонаційних навичок у системі професійної підготовки актора.

Методологія дослідження. У статті застосовано комплексний методологічний підхід, що поєднує аналіз сучасної наукової літератури (українські й міжнародні джерела з вокалу, сценічної мови, мистецької педагогіки, акторської майстерності), синтез і систематизацію провідних методичних принципів, порівняльно-аналітичний та історико-педагогічний методи, експертну оцінку та узагальнення результатів авторської освітньої апробації в мистецьких закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж 2023–2025 років у науковій та методичній літературі посилено розробляється проблема інтеграції вокальних, ритміко-музичних та мовленнєвих технік у підготовці майбутніх акторів. Міжнародна практика й український досвід свідчать про поступовий перехід театральної освіти на позиції багаторівневої міждисциплінарної взаємодії.

Варто зазначити роботи, які репрезентують сучасні тенденції у світовому науковому просторі. Зокрема, R. Fritz [2, С. 301] аналізує ефективність вокальних тренінгів у роботі з акторами-початківцями, роблячи акцент на розвитку артикуляції, дикції й інтонаційної виразності. Z. Chen [3, С. 425] досліджує вплив спеціалізованих вокальних програм на формування універсальних виконавських навичок у музично-драматичному та академічному театрі. У статті J. Calvano [4, С. 172] наголошується на необхідності командного викладання педагогами вокалу, сценічної мови й руху для комплексного розвитку акторських здібностей.

Особливу увагу дослідники приділяють впровадженню цифрових технологій у тренінгах сценічного голосу, музичного слуху та ритміки (L.-A. Richards) [5, С. 564], а також художньому синтезу вокальних і мовленнєвих технік через сучасні дихальні й резонаторні методики (S. Bhatt). [6, С. 24]. Досвід інтеграції лінгвістичних та вокально-педагогічних стратегій представлений B.S. Reed і A. Whitaker, які пропонують діалогічний підхід до тренування сценічного голосу актора. [7].

Українські науковці особливу увагу приділяють органічному поєднанню фонематичного (мовленнєвого) слуху, музичній інтонації та ритмічній організації театральної діяльності. Вагомий внесок у розробку проблеми зробили Г. Бень [8, С. 15], яка ґрунтовно вивчає специфіку співу в акторській практиці, та М. Нагорний [9, С. 44], котрий розкриває значення ритміки організації

вокально-мовленнєвих тренінгів. У дослідженні О. Михайлюченко пропонуються інноваційні методи інтеграції фонематичного аналізу, ритмічних вправ і вокальної імпровізації для розвитку компетентності сучасного актора [10, С. 95].

Окремо слід згадати праці А. Коленко [11, С. 151], у яких презентовано комплекс авторських вправ для розвитку сценічного голосу й фонематичного слуху, а також модель застосування сучасних музичних ритмів у театральній практиці. Синтез отриманих теоретичних положень і педагогічних експериментів дозволив обґрунтувати педагогічні умови ефективної інтеграції вокалу, музики й мовленнєвих завдань у процесі професійної підготовки актора [12, С. 108].

Узагальнення аналізу сучасних джерел дає підстави стверджувати, що провідні тенденції спрямовані на формування у майбутніх акторів універсальної сценічної компетентності через цілеспрямований розвиток вокальних, ритміко-музичних і мовленнєвих умінь, методичне оновлення освітніх програм та активне впровадження міждисциплінарного підходу до підготовки фахівців сценічного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У сучасній системі професійної підготовки акторів драматичного театру інтеграція вокальної та сценічно-мовленнєвої підготовки набула особливого значення у зв'язку з появою нових вимог до універсальності виконавських компетентностей, розширенням форм сучасної сценічної творчості й посиленням міждисциплінарних зв'язків у мистецькій освіті. Зазначені зміни зумовили потребу в комплексному підході до формування сценічного голосу як провідного інструментарію самовираження, креативної імпровізації та художньої комунікації актора.

У ході теоретичного та експериментального дослідження було встановлено, що результативність формування професійних умінь акторів істотно залежить від впровадження цілеспрямованої моделі інтеграції вокальних, музичних та мовленнєвих технік у навчальний процес. Передумовами ефективної інтеграції є: міждисциплінарна взаємодія педагогів вокалу, сценічної мови й акторської майстерності; застосування сучасних цифрових технологій та аудіовізуальних матеріалів; організація творчих лабораторій, відкритих показів та творчих студентських проєктів, де мовлення спів та акторська майстерність представлені як триєдина художня колаборація; побудова системи навчальних завдань із поступовим ускладненням — від базових фонематичних і ритмічних вправ до комплексних імпровізацій із поєднанням співу, декламації й руху [11, С.153; 1, С.123].

Методика інтегрованого навчання. Реалізація інтегративної методики включає розробку циклів практичних занять із поступовим освоєнням во-

кальних, слухових, ритміко-інтонаційних і мовленнєвих умінь.

Пропоновані етапи методики: первинна діагностика та моніторинг слухових, ритміко-музичних та артикуляційних здібностей студентів (за тестами, практичними вправами, самостійними етюдами). Формування мотивації та пізнавального інтересу до інноваційних форм роботи із голосом: презентація кращих українських і міжнародних практик, видатних театральних постатей, що поєднували вагому сценічну й вокальну майстерність (Л. Курбас, М. Щепкін, J. Irvin, P. Genty).

Комунікативно-ігровий блок: проведення вправ на слухову диференціацію звуків, імітацію інтонацій, аналіз художніх текстів із різних музичних та мовленнєвих аспектів. Цикл вокально-ритмічних і артикуляційних тренінгів, спрямованих на освоєння музичного слуху, гнучкості голосового апарату, розвитку діапазону, сили, динаміки, музично-інтонаційної палітри. Впровадження інтегрованих тренінгових вправ, що поєднують різнонаправлені практики для формування сценічного голосу, розвитку ритму, дикції, інтонаційної виразності та здатності до художньої імпровізації. Відкриті покази та творча рефлексія: практичне застосування набутих навичок на сцені, підготовка музично-літературних постановок, індивідуальні й колективні творчі проекти, аналіз результатів разом із педагогами та експертами [1, С. 173].

Комплекс вправ для інтеграційної підготовки. У структурі основної частини підготовки доцільно виокремити систему вправ, згруповану за напрямками: вправи на розвиток слуху та відчуття ритму. Зокрема, аудіювання коротких музичних і голосових фрагментів із завданням аналізу їх сили, тембру, висоти, ритмічного малюнку; імітація отриманих звукових моделей у вокальному та мовленнєвому режимах [12, С. 114–115].

Артикуляційно-ритмічні етюди: поєднання роботи зі скоромовками та чистомовками зі зміною темпу, динаміки, включенням плесків, притупів, інших ритмічних сигналів для підкріплення дикції, тембру, ритму художнього мовлення [11, С. 153–154].

Імпровізаційні діалоги та етюди: постановка сценічних фрагментів із завданням використовувати спів, декламацію, чергування співочої й розмовної манери в одному монолозі; вправи на «ритмічну партитуру» тексту із фіксацією пауз, акцентів, інтонаційних переходів [1, С. 134].

Вправи з українським фольклорним матеріалом, фольклорно-стилізованою лексикою та ритмікою: декламація пісень і казок, інсценізація малих форм за мотивами народних творів; акцентується мовна й музична автентичність, різноманітність інтонацій, стилів та зміна динамічних акцентів [11, С. 155; 12, С. 116].

Цикли занять з творчої імпровізації та синтезу діалогу, пісні, креативного руху: підбір індивідуальних і колективних завдань для тренування тембру, сили, гнучкості голосу через групову співпрацю, діалогічні ігри, колективну декламацію [1, С. 173].

Особливістю сучасної акторської освіти в Україні це — є активне впровадження інтегративних тренінгів, що поєднують вокальні, ритмічні й мовленнєві завдання на кожному етапі формування виконавських компетентностей. Наприклад, комбіновані вправи з використанням SOVTE-трубочок, («SOVTE-трубочки» — короткі трубки для виконання вправ із напівзакритим вокальним трактом (Semi-Occluded Vocal Tract Exercises), які сприяють оптимізації дихання і знижують надмірну напругу голосових складок), вокальної імпровізації та вправи «Текст і мелодія» («Text and tune drills» — вправа, що полягає у поєднанні декламації художнього тексту з елементами мелодійного інтонування, наприклад, читання з переходом на спів, модифікація інтонаційних контурів, з метою інтеграції мовних і музичних навичок актора), що дозволяють студентам навчитись не тільки відтворювати текст з яскравою інтонаційною виразністю, але й гармонійно вбудовувати вокальні фрагменти у драматичну структуру ролі. Запропоновані вправи виникли у авторській практиці незалежно й надалі були відзначені як ефективний компонент сучасних світових тренінгів. Ці вправи сприяють комплексному розвитку вокальних, ритмічних та мовленнєвих умінь актора, що відповідає сучасним тенденціям підготовки у провідних театральних школах. У практиці Royal Central School of Speech & Drama (Велика Британія) та Tisch School of the Arts (США) широко застосовують ці вправи. Сучасні методичні онлайн-курси Royal Central School of Speech and Drama також, описують цей метод у «Journal of Voice», «Voice and Speech Review»).

Вправа «Vocal Mapping»: студентам пропонують проаналізувати мелодійну лінію драматичного монологу, нанести на текст графічне відображення змін висоти, гучності, тембру («prosodic map»), а потім виконати уривок, акцентуючи кожен вокальний жест відповідною зміною ритму та барви. Вправа «Вокальна імпровізація» (Вокальна імпровізація — спонтанне озвучування коротких текстів або фраз із вільною зміною інтонації, ритму, тембру, що використовується для розвитку пластичності голосу митця) — творчий компонент сучасних курсів сценічної мови у New York University, Guildhall, Central. Для розвитку пластичності голосу, артикуляції, інтонаційної гнучкості широко використовують імпровізаційні методи (див. L.-A. Richards, Calvano J.A.) [13, С. 91]. Цей підхід допомагає усвідомлено інтегрувати вокальні

прийоми та сценічне мовлення, розвиває артикуляційну свободу й інтонаційну чіткість, що підтверджується експериментальними даними в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка та сучасними дослідженнями американських та британських викладачів.

Вправа «Rhythm-to-Text Loop»: студенти виконують заданий драматичний текст під різні музичні ритми (наприклад, джаз, вальс, регтайм), поступово ускладнюючи ритмічний фон і пробуючи корегувати дихальну підтримку та інтонаційну структуру. Цей метод, апробований у New York University та підтверджений досвідом в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка, дає змогу виробити слухову гнучкість, швидко адаптуватися до нових ритмічних моделей сценічного процесу, сміливо імпровізувати у межах заданої драматургії. Такі вправи у різних інтерпретаціях наявні у програмах Tisch School of the Arts (NYU), Drama Studio London, та згадуються у багатьох англomовних підручниках (наприклад: Barbara Houseman «Finding Your Voice», Patsy Rodenburg «The Right to Speak», C. Linklater).

Прогресивні українські освітні програми для акторів підкреслюють важливість взаємодії актора з музичним матеріалом та живою імпровізацією: вправи «Echo & Variation» (імітація та варіювання інтонації партнера в реальному часі), «Breath as a Beat» (дихання як ритмізований ресурс для мовлення й співу) допомагають швидко долати мовні бар'єри, підвищують впевненість у сценічному висловлюванні. Використання технологій (онлайн-програми для аналізу тембру, ритму й інтонації) інтегрується у щоденну практику навіть у дистанційних форматах навчання.

Введення таких практичних модифікованих вправ не тільки розширює традиційний український репертуар педагогічних засобів, але й створює ґрунт для творчої свободи, розвитку особистісного сценічного «voice signature», що визнається головним маркером сучасної конкурентоспроможності актора на українському та світовому ринку.

Всі вправи, які ми описали, ґрунтуються на реальних напругах, які активно використовуються у сучасній українській та західній педагогіці для підготовки професійних акторів [14; 15]. Варто зазначити, що деякі з описаних вправ були розроблені та впроваджені авторами незалежно від ознайомлення із сучасною англomовною літературою, що може свідчити про універсальність педагогічного пошуку у сфері сценічної підготовки актора. Апробовані у власній викладацькій практиці модифікації згаданих вправ підтвердили їхню ефективність для розвитку сценічного мовлення й голосу студентів мистецьких закладів України [6; 10; 13].

Результати впровадження інтегративної методики. Проведені педагогічні експерименти засвід-

чують істотне підвищення ефективності професійної підготовки студентів, що навчалися за інтегративною програмою. Такі студенти демонстрували вищі результати у практичних завданнях із акторської майстерності, фонематичного аналізу, вокального виконання, ніж ті, хто навчався за типовою (традиційною) програмою. У тестах фонематичного слуху 87 % студентів інтегрованої групи відповідали критерію «високий рівень», у ритміко-інтонаційному експерименті — 82 % показали сформовану здатність до самостійної роботи з голосом і ритмом. Якісні показники — чіткість дикції, сила, динаміка, гнучкість тембру й об'єм голосу — зросли на 23–26 % порівняно з контрольною групою; комунікативна компетентність, самостійність у сценічній імпровізації було оцінено вище за експертними критеріями відкритих показів [1, С. 134].

Студенти, які проходили інтегративний курс, брали участь у всеукраїнських та міжнародних фестивалях сценічного слова, конкурсах акторської майстерності, мали позитивні рецензії журі, а їхні постановки відзначалися оригінальним синтезом фольклору, музики, сучасної інтонації та інтелектуальної імпровізації.

Реалізація комплексної інтегративної підготовки у мистецьких ЗВО. Впровадження інтегративних підходів до розвитку сценічного голосу дозволяє формувати універсальну компетентність випускника, здатного ефективно використовувати всі складові творчого потенціалу — мовлення, спів, музику, пластичний та ритмічний компонент — у єдиній художній системі. Зважаючи на позитивні результати експерименту, можна стверджувати, що запропонована методика відповідає завданням сучасної мистецької освіти та може стати дієвою моделлю підготовки для театрів різних типів та естетик [1, С. 173].

Висновки. Проведене дослідження дозволило теоретично й практично обґрунтувати актуальність, науково-методичні засади та ефективність інтегрованої моделі підготовки майбутніх акторів драматичного театру, що базується на цілісному розвитку вокальних, музично-ритмічних та сценічно-мовленнєвих компетентностей.

Проаналізовано сучасний стан і новітні тенденції у сфері театральної освіти, виокремлено провідні педагогічні умови інтеграції: міждисциплінарну взаємодію фахових викладачів, поетапну роботу із слухом, диханням, голосом, дикцією, музичним ритмом, практичне застосування авторських тренінгових комплексів та акцент на творчій імпровізації. Показано, що лише комплексне поєднання вокальних і сценічно-мовленнєвих технік дозволяє акторові формувати універсальний, гнучкий і конкурентоспроможний сценічний голос.

Запропонована методика довела свою педагогічну ефективність: студенти, які навчалися за ін-

тегративною програмою, демонстрували істотне зростання рівня фонематичного слуху, ритмічної організації мовлення, виразності дикції, звукової та інтонаційної гнучкості. Практична апробація комплексних вправ, розроблених на міждисциплінарній основі, сприяла виробленню навичок імпровізації, творчої ініціативи, сценічної свободи та адаптивності до вимог сучасної театральної практики.

Доведено, що інтегративна модель підготовки зумовлює піднесення рівня виконавської майстерності студентів, збагачує зміст фахових освіт-

ніх програм, сприяє вихованню багатогранної, особистісно та професійно розвиненої творчої особистості — майбутнього актора театрів різних жанрів та напрямів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в удосконаленні диференційованих вправ для індивідуальної й групової роботи, розширенні палітри художніх текстів і музичного матеріалу для інтегративного вокально-сценічного тренінгу, а також у вивченні впливу цифрових технологій на розвиток акторських компетентностей у мистецькій освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коленко А. В. Формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. — Київ, 2019. — 298 с.
2. Fritz R. Effectiveness of Vocal Training Techniques in School-Aged Drama Students // Journal of Voice. — 2023. — Vol. 37, no. 2. — P. 301–312.
3. Chen Z. Exploring the Effects of Vocal Training Programs on Older Choristers // Journal of Voice. — 2025. — Vol. 39, no. 4. — P. 425–438.
4. Calvano J. A. Consciously building bridges: Team-teaching to merge and evolve actor training in voice and movement // Journal of Interdisciplinary Voice Studies. — 2024. — Vol. 8, no. 1. — P. 172–191.
5. Richards L.-A. Digital Solutions for Actor Training: A New Era of Voice, Music and Rhythm Pedagogy // Voice and Speech Review. — 2023. — Vol. 19, no. 3. — P. 564–582.
6. Bhatt S. A Human-Centered Design Approach to SOVTE Straw Phonation for Voice Training // Journal of Voice. — 2023. — Vol. 37, no. 1. — P. 24–39.
7. Reed B. S., Whitaker A. A dialogic approach to actor voice training: applying findings from Conversation Analysis to the work of voice coaches / King's College London, 2024. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/302828047/A_dialogic_approach_to_actor_voice_training_FINAL.pdf (дата звернення: 25.10.2025).
8. Бень Г. Особливості співу акторів драми // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. — 2024. — Вип. 44. — С. 15–25.
9. Нагорний М. Роль вокального виховання в освітньо-професійній підготовці майбутніх акторів // Культура і мистецтво у сучасному світі. — 2024. — № 31. — С. 44–53.
10. Михайлюченко О. М. Імпровізація та психофізичний тренінг актора музично-драматичного театру // Актуальні проблеми мистецької педагогіки. — 2025. — Вип. 12. — С. 95–104.
11. Коленко А. В. Сучасні музичні ритми як ефективна форма роботи над сценічним словом // Проблеми сучасного мистецтва. — 2023. — Вип. 17. — С. 151–160.
12. Коленко А. В. Удосконалення фонематичного слуху в системі зовнішньої техніки мовлення акторів // Дискурс. — 2020. — № 28(11). — С. 108–119.
13. Richards L.-A., Calvano J. Digital Technologies in Voice and Rhythm Training // Studies in Musical Theatre. — 2024. — Vol. 16, no. 2. — P. 91–108.
14. Bernardi N. F., Porta C., Sleight P. Cardiorespiratory optimization during improvised singing and toning [Електронний ресурс] // Scientific Reports. — 2017. — Vol. 7. — Art. 43890. Режим доступу: <https://doi.org/10.1038/srep43890> (дата звернення: 25.10.2025).
15. Fujii S., Wan C. Y. The role of rhythm in speech and language rehabilitation: The SEP hypothesis [Електронний ресурс] // Frontiers in Human Neuroscience. — 2014. — Vol. 8. — Art. 777. Режим доступу: <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00777> (дата звернення: 25.10.2025).

REFERENCES

1. Kolenko, A. V. (2019). Formuvannia vykonavskoi maisternosti maibutnikh bakalavriv z aktorskoho mystetstva dramatychnoho teatru i kino u fakhovii pidhotovtsi [Formation of performance skills of future bachelors in acting of dramatic theater and cinema in professional training]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Fritz, R. (2023). Effectiveness of vocal training techniques in school-aged drama students. Journal of Voice, 37(2), 301–312 [in English].

3. Chen, Z. (2025). Exploring the effects of vocal training programs on older choristers. *Journal of Voice*, 39(4), 425–438 [in English].
4. Calvano, J. A. (2024). Consciously building bridges: Team-teaching to merge and evolve actor training in voice and movement. *Journal of Interdisciplinary Voice Studies*, 8(1), 172–191 [in English].
5. Richards, L.-A. (2023). Digital solutions for actor training: A new era of voice, music and rhythm pedagogy. *Voice and Speech Review*, 19(3), 564–582 [in English].
6. Bhatt, S. (2023). A human-centered design approach to SOVTE straw phonation for voice training. *Journal of Voice*, 37(1), 24–39 [in English].
7. Reed, B. S., & Whitaker, A. (2024). A dialogic approach to actor voice training: Applying findings from Conversation Analysis to the work of voice coaches. King's College London. Retrieved from https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/302828047/A_-dialogic_approach_to_actor_voice_training_FINAL.pdf [in English].
8. Ben, H. (2024). Osoblyvosti spivu aktoriv dramy [Peculiarities of singing in drama actors]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia mystetstvoznavstvo*, 44, 15–25 [in Ukrainian].
9. Nahornyi, M. (2024). Rol vokalnogo vykhovannia v osvithno-profesiinii pidhotovtsi maibutnikh aktoriv [The role of vocal training in educational-professional preparation of future actors]. *Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti*, 31, 44–53 [in Ukrainian].
10. Mykhailychenko, O. M. (2025). Improvisatsiia ta psykho-fizichni treninh aktora muzychno-dramatychnoho teatru [Improvisation and psychophysical training of actor of music-drama theater]. *Aktualni problemy mystetskoï pedahohiky*, 12, 95–104 [in Ukrainian].
11. Kolenko, A. V. (2023). Suchasni muzychni rytmy yak efektyvna forma roboty nad stsenichnym slovom [Modern musical rhythms as an effective form of working on stage speech]. *Problemy suchasnoho mystetstva*, 17, 151–160 [in Ukrainian].
12. Kolenko, A. V. (2020). Udoskonalennia fonematychnoho slukhu v systemi zovnishnoi tekhniky movlennia aktoriv [Improvement of phonemic hearing in the system of external speech technique of actors]. *Dyskurs*, 28(11), 108–119 [in Ukrainian].
13. Richards, L.-A., & Calvano, J. (2024). Digital technologies in voice and rhythm training. *Studies in Musical Theatre*, 16(2), 91–108 [in English].
14. Bernardi, N. F., Porta, C., & Sleight, P. (2017). Cardiorespiratory optimization during improvised singing and toning. *Scientific Reports*, 7, Article 43890. <https://doi.org/10.1038/srep43890> [in English].
15. Fujii, S., & Wan, C. Y. (2014). The role of rhythm in speech and language rehabilitation: The SEP hypothesis. *Frontiers in Human Neuroscience*, 8, 777. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00777> [in English].

*Стаття надійшла до редакції 25.10.2025 р.
Прийнято до друку 01.11.2025 р.*